

Umierająca Planeta i Porzucony Lud

Międzyrządowy Zespół ds. Zmian Klimatu (IPCC) został utworzony w 1988 roku, aby dostarczać decydentom rygorystyczne oceny nauki o klimacie. Jego raporty są ostrożnymi, negocjowanymi dokumentami: każde słowo w *Podsumowaniu dla Decydentów* musi zostać zatwierdzone nie tylko przez naukowców, ale także przez rządy – w tym te najbardziej zainwestowane w gospodarki paliw kopalnych. Ten proces dał światu wiedzę, ale także iluzję: poczucie, że katastrofa jest odległa, niepewność wciąż duża, a czas wciąż dostępny.

Prawda jest inna. Skutki, które IPCC przewidywał na koniec tego stulecia, są już obecne. Ludzkość nie staje w obliczu przyszłego zagrożenia, lecz przeżywa samo załamanie, które kiedyś wyobrażano jako należące do jutra.

I załamanie klimatyczne nie jest jedyną dziedziną, w której ujawnia się ta ślepotą. **Od końca 2023 roku trwające niszczenie Gazy obnażyło tę samą niezdolność do stawienia czoła rzeczywistości: to samo odmawianie uznania zbrodni w trakcie ich trwania, te same usprawiedliwienia dla tego, co nie do obrony, to samo milczenie tam, gdzie wymagane jest sumienie.** Podobnie jak w przypadku klimatu, to, co traktuje się jako nieuniknione, jest w rzeczywistości procesem – procesem, który można zatrzymać, ale zamiast tego pozwala mu się przyspieszać.

Umierająca planeta i porzucony lud to nie są odosobnione tragedie. Są objawami jednej cywilizacyjnej choroby: gotowości do poświęcenia prawdy, sprawiedliwości i samego życia, aby zachować iluzję kontroli.

Gdzie Rzeczywistość Przewyższyła Prognozy

Dane są jasne: IPCC konsekwentnie niedoszacowywał tempa i dotkliwości zmian klimatycznych. Chociaż jego prognozy generalnie wskazywały właściwy kierunek, rzeczywistość je wyprzedziła, czasem o dekady.

Lód Morski Arktyki

- **Prognoza:** Pierwszy Raport Oceny IPCC (1990) sugerował, że znaczące spadki letniego lodu morskiego Arktyki nastąpią pod koniec XXI wieku.
- **Rzeczywistość:** Do 2020 roku zasięg letniego lodu morskiego zmniejszył się o około 40% w porównaniu z 1979 rokiem. Przewiduje się teraz, że lata niemal bez lodu nastąpią w ciągu najbliższych dwóch dekad. Arktyka ociepla się cztery razy szybciej niż globalna średnia.
- **Źródło:** Narodowe Centrum Danych Śniegu i Lodu; Notz & Stroeve (2016); IPCC AR6 (2021).

Globalne Temperatury

- **Prognoza:** Drugi Raport Oceny (1995) przewidywał ocieplenie na poziomie 0,1–0,2 °C na dekadę.
- **Rzeczywistość:** Od 1980 roku globalne temperatury powierzchni wzrosły w tempie ~0,2 °C na dekadę. Ostatnie osiem lat było najcieplejszymi w historii.
- **Źródło:** NASA; NOAA; Światowa Organizacja Meteorologiczna (WMO).

Fale Upałów

- **Prognoza:** Trzeci Raport Oceny (2001) stwierdzał, że bardziej częste i intensywne fale upałów były prawdopodobne pod koniec XXI wieku.
- **Rzeczywistość:** Fale upałów w Europie w 2003 roku, w Rosji w 2010 roku oraz kopuła cieplna na Pacyfiku Północno-Zachodnim w 2021 roku były tak ekstremalne, że badania atrybucji stwierdziły, że byłyby praktycznie niemożliwe bez antropogenicznego ocieplenia.
- **Źródło:** Otto et al. (2021); Philip et al. (2021).

Wzrost Poziomu Morza

- **Prognoza:** Czwarty Raport Oceny (2007) przewidywał wzrost poziomu morza o 18–59 cm do 2100 roku, ale wyraźnie wykluczał szybkie dynamiki pokryw lodowych.
- **Rzeczywistość:** Obserwowany wzrost już przewyższa prognozy średniego zakresu, a obecne szacunki sugerują, że wzrost o ~1 metr do 2100 roku jest prawdopodobny.
- **Źródło:** IPCC AR6 (2021); DeConto et al. (2021).

Pokrywy Lodowe

- **Prognoza:** Wcześniejsze raporty sugerowały, że pokrywy lodowe Grenlandii i Antarktydy pozostaną w dużej mierze stabilne przez wieki.
- **Rzeczywistość:** Obie tracą teraz masę w szybkim tempie. Sama Grenlandia traci ~278 gigaton lodu rocznie, a Antarktyda Zachodnia wykazuje przyspieszające cofanie.
- **Źródło:** IMBIE (2020); Shepherd et al. (2018).

Wieczna Zmarzlina i Metan

- **Prognoza:** Znaczące uwolnienia z wiecznej zmarzliny i klatratów metanu uznawano za odległą możliwość, oddaloną o wieki.
- **Rzeczywistość:** Stężenia metanu gwałtownie wzrosły od 2007 roku (~12 ppb/rok). Bulgotające jeziora metanu na Syberii i rozmrażająca się wieczna zmarzlina na Alasce i w Kanadzie pokazują, że destabilizacja już się rozpoczęła.
- **Źródło:** NOAA; Walter Anthony et al. (2016).

Zawartość Ciepła Oceanów

- **Prognoza:** Modele przewidywały stałe wzrosty, ale z dużą niepewnością.
- **Rzeczywistość:** Oceany pochłonęły ponad 230 zettajouli ciepła od 1980 roku, przy czym ostatnie lata pokazują rekordowe wzrosty, przewyższające średnie modeli.
- **Źródło:** Cheng et al. (2023).

Ekstremalne Opady

- **Prognoza:** AR4 (2007) ostrzegał, że intensywne zdarzenia opadowe prawdopodobnie nasilą się później w tym stuleciu.
- **Rzeczywistość:** Katastrofalne powodzie już uderzyły – Pakistan w 2010 i 2022 roku, Europa Środkowa w 2021 roku oraz Środkowy Zachód USA wielokrotnie – z intensywnością znacznie przekraczającą historyczne linie bazowe.
- **Źródło:** IPCC AR6 (2021); Lau et al. (2022).

Atlantycka Cyrkulacja Termohalinowa (AMOC)

- **Prognoza:** AR4 sugerował, że osłabienie może nastąpić w ciągu wieków.
- **Rzeczywistość:** Obserwacje pokazują, że AMOC jest obecnie najniższy od co najmniej tysiąca lat. Wczesne wskaźniki ostrzegawcze wskazują na możliwy kolaps w ciągu dekad.
- **Źródło:** Caesar et al. (2021); Boers (2021).

Pożary Lasów

- **Prognoza:** Wczesne raporty IPCC wspominały o ryzyku pożarów tylko przelotnie.
- **Rzeczywistość:** Czarne Lato Australii (2019–20), mega-pożary Kalifornii oraz masowe pożary na Syberii, w Grecji i Kanadzie ujawniają zachowanie ognia znacznie wykraczające poza normy XX wieku.
- **Źródło:** Abatzoglou & Williams (2016).

Kolaps Ekosystemów

- **Prognoza:** TAR (2001) przewidywał zmiany w zasięgu gatunków i utratę bioróżnorodności później w tym stuleciu.
- **Rzeczywistość:** Migracje w kierunku biegunów i w górę zboczy są już udokumentowane. Rafy koralowe, które kiedyś miały się stopniowo degradować, straciły połowę swojego pokrycia w zaledwie trzy dekady.
- **Źródło:** Parmesan & Yohe (2003); Hughes et al. (2018); IPCC AR6 (2021).

Cofanie Lodowców

- **Prognoza:** FAR (1990) przewidywał powolne i stałe cofanie.
- **Rzeczywistość:** Tysiące lodowców górskich już zniknęło, a wiele innych ma zniknąć całkowicie w ciągu dekad.
- **Źródło:** Zemp et al. (2019); IPCC SROCC (2019).

Zakwaszenie Oceanów

- **Prognoza:** AR4 (2007) zauważył zakwaszenie jako problem, ale bez dużego nacisku.
- **Rzeczywistość:** pH oceanów spada szybciej, niż przewidywano, zagrażając organizmom tworzącym muszle, rafom koralowym i rybołówstwu.
- **Źródło:** Doney et al. (2020).

Pochłaniacze Węgla

- **Prognoza:** Modele zakładały, że naturalne pochłaniacze (oceany i lasy) będą nadal absorbować około połowy antropogenicznych emisji CO₂ przez cały wiek.
- **Rzeczywistość:** Obserwacje pokazują osłabioną zdolność. Satelita OCO-2 NASA ujawnił, że w 2023 roku pochłaniacz lądowy był najśłabszy od dwóch dekad. Części Amazonii są już netto źródłami węgla.
- **Źródło:** Gatti et al. (2021); NASA OCO-2.

Nierównowaga Energetyczna Ziemi

- **Prognoza:** Oczekiwano stopniowego wzrostu.
- **Rzeczywistość:** Dane satelitarne pokazują, że nierównowaga energetyczna Ziemi podwoiła się od 2005 roku, osiągając $\sim 1 \text{ W/m}^2$ w 2023 roku – dwukrotnie więcej niż „najlepsza ocena” IPCC.
- **Źródło:** Loeb et al. (2021).

Wniosek jest nieunikniony: świat nie porusza się *szybciej niż nauka*, ale *szybciej niż ostrożny konsensus IPCC*.

Metoda Naukowa i Pas Startowy

Metoda naukowa wymaga, aby w przypadku niepowodzenia prognoz hipotezy były dostosowywane. Jednak w nauce o klimacie, choć kierunek zmian był prawidłowy, tempo i dotkliwość były konsekwentnie niedoszacowywane. Zamiast zdecydowanego ponownego kalibrowania, raporty IPCC wahają się: „niska pewność”, „średnia zgoda”, „bardzo prawdopodobne do 2100 roku”. Ten język służy konsensusowi politycznemu, ale zdradza pilność naukową.

Konsekwencja jest śmiertelna. Decydenci i opinia publiczna są uspokajani, że jest jeszcze czas, gdy w rzeczywistości bezpieczna odległość zatrzymania zniknęła.

Zmiana klimatu nie rozgrywa się na papierze; to lądowanie wysokiego ryzyka.

- **Samolot:** cywilizacja ludzka, obciążona inercją paliw kopalnych.
- **Pas startowy:** budżet węglowy – skrócony przez emisje, osłabione pochłaniacze, niedoszacowane sprzężenia zwrotne.
- **Hamulce:** łagodzenie i adaptacja, stępione przez opóźnienia polityczne.
- **Piloci:** wybrani liderzy, którzy błędnie odczytują instrumenty, przeceniają pas startowy i niedoszacowują działania hamującego.

W wypadkach lotniczych iluzje marginesu prowadzą do przekroczenia pasa startowego. W klimacie obowiązuje ta sama dynamika. Iluzje budżetu węglowego i odporności pochłaniaczy doprowadziły nas na skraj przekroczenia. Możliwe, że już minęliśmy punkt bez powrotu.

Katastrofa może nie oznaczać wyginięcia, ale oznacza kaskadowe niepowodzenia w systemach, które nas podtrzymują – żywność, woda, zdrowie, bezpieczeństwo, stabilność.

Klimat, Hipokryzja i Demonizacja Zarządzania

Moralna porażka zaprzeczania zmianom klimatycznym i przemocy politycznej nie są oddzielne. Przecinają się w sposób, który ujawnia głębię ludzkiej hipokryzji. Zachodnie rządy i media często demonizują muzułmanów jako zagrożenie, określając ich jako „terrorystów”. Jednak te same kraje destabilizują klimat Ziemi, czyniąc ogromne obszary świata – zwłaszcza w regionach o większości muzułmańskiej na Bliskim Wschodzie, w Afryce Północnej i Azji Południowej – coraz bardziej nienadającymi się do życia.

Ironia jest wyraźna. Emisje gazów cieplarnianych na mieszkańca w wielu krajach muzułmańskich to tylko ułamek tych na Zachodzie. Wiele społeczności w tych regionach żyje bliżej zrównoważonego rozwoju niż społeczeństwa uprzemysłowione, czy to z konieczności, czy z wyboru. A w islamie *khalifa* – zarządzanie stworzeniem – jest podstawową wartością. Podkreśla, że ludzkość jest powierzona opiece nad Ziemią, a nie upoważniona do jej plądrowania. Ta etyka jest całkowicie niezgodna z systemem, który poświęca lasy, oceany i atmosferę dla krótkoterminowych zysków.

Kiedy zachodnie narody nazywają tych z mniejszym śladem „terrorystami”, podczas gdy ich własne gospodarki napędzają planetarny kolaps, to dosłownie garnek nazywający czajnik czarnym. Co gorsza, ujawnia to głębszy niepokój: wartości zarządzania i powściągliwości są zagrożeniem dla wyzyskującego porządku zbudowanego na zaprzeczaniu, konsumpcji i dominacji. **Historia osądzi, kto był terrorystą.**

Wniosek

IPCC dał ludzkości bezcenną wiedzę, ale ukrywając swoje ostrzeżenia za ostrożnym konsensusem, dał decydentom iluzję czasu, którego już nie ma. Jesteśmy pasażerami samolotu, którego piloci błędnie odczytali instrumenty, przecenili pas startowy i niedoszacowali śliskości asfaltu. Katastrofa jest teraz najbardziej prawdopodobnym wynikiem.

Ale nawet to pomija głębszą prawdę. Wartość przetrwania ludzkości nie zależy tylko od tego, czy możemy utrzymać stabilny klimat. Zależy również od tego, czy możemy zachować nasz moralny kompas nienaruszony. **Zniszczenie Gazy, trwające od końca 2023 roku, pokazuje tę samą patologię co załamanie klimatyczne: okrucieństwa traktowane jako nieuniknione, procesy, które można zatrzymać, są pozostawione, by przyspieszać.** Ta sama ślepotą, która znieczula naszą reakcję na podnoszące się morza i płonące lasy, znieczula również naszą reakcję na ludzkie cierpienie, gdy jest politycznie niewygodne.

Jeśli nie będziemy bronić bezbronnych, jeśli nie odrzucimy okrucieństw, to co dokładnie próbujemy zachować w walce z załamaniem klimatycznym? Cywilizacja, która gratuluje sobie, zdradzając zarówno planetę, jak i jej ludzi, nie zasługuje na prawo do przetrwania.

Kryzys klimatyczny pokazuje, że nie możemy wyraźnie zobaczyć fizycznego pasa startowego. Gaza pokazuje, że nie możemy zobaczyć również moralnego pasa startowego. Razem świadczą, że przekroczenie nie jest tylko bliskie – już trwa. Oba są procesami, oba

można jeszcze zatrzymać, ale tylko jeśli ludzkość znajdzie odwagę, której do tej pory odmawiała.